

Egypt

Řekne-li se starověk, většina lidí si asi představí siluetu pyramid utopených v písku pouště, tajemné sochy s nenapodobitelným jemným úsměvem na rtech, zlatou zář sarkofágu, půvabné reliéfy, které tak živě vyprávějí příběhy staré pět tisíc let.

Starověký Egypt přitahoval snad každého z nás.

Člověk nemusí být archeolog, aby se aspoň někdy nezačetl do knížky o archeologických výzkumech anebo si nekoupil videokazetu o pyramidách. Ve svém obýváku pak sleduje tajnou cestu do nitra hrobky, napjatě posouvá víko sarkofágu a dotýká se těla faraóna, který zemřel před několika tisíci lety. Starověký Egypt přitahuje nejen nás. Staří Řekové obdivovali egyptské stavitele, jejichž díla neměla obdobu v celém tehdy známém světě, navazovali na poznatky egyptských lékařů, astronomů a matematiků. Je fascinující, že staří Řekové se na pyramidy dívali přes stejně velkou propast času jako my na antické Řecko.

Na našich stránkách se pokusíme popsat alespoň zlomek bohatství této nádherné země. Vítejte v Egyptě.

Za práva použít většinu fotek děkujeme rakouské firmě Hornung-Hutter AV Produktions. Čerpali jsme z jejich multimediálního CD o Egyptě. Autoři fotografií jsou Gernot Hutter, Stock Shot a ETA (nebojte se - Egyptian Tourist Authority).

Bohové a báje

V této části našich stránek se Vám pokusíme přiblížit alespoň hlavní egyptské božstvo tak, jak jsme je našli především v knížkách pana Petišky (Příběhy psané sluncem) a Zamarovského (Bohové a králové starého Egypta). Vzhledem k tomu, že obecné povědomí o egyptském Devateru bohů i ostatních bozích a bůžcích je daleko menší než povědomí o Olympancech, jsou zde zatím popsáni pouze nejhlavnější egyptští bohové.

Přepis jmen jsme se snažili držet jednotný, nelekejte se však, budete-li námi popisovanou bájí znát pod jinými jmény.

Obecně je známo, že Osiris je jen jiný přepis jména boha Usire a tak dále. Ostatně, tento problém není jen u božstva. Chufoev je král, kterého také známe pod jménem Cheops ...

Devatero bohů

Vznik Země Usíris a Éset Amon Re Thovt Usíris Éset Nút Sutech Hór

Devatero bohů je devět hlavních egyptských bohů v sestavě, jak je uctívají v Oně, jednom z nejvýznamnějších středisek náboženství ve starém Egyptě. Proto bývá těchto devět bohů považováno za devět nejvyšších egyptských bohů. Máme-li to přirovnat k něčemu nám bližšímu, můžeme si představit nesmrtelné nájemníky Olympu.

Jejich základní sestava vychází ze zakladatele „devítky“, boha Atuma. Ten měl dvě děti, boha vzduchu Šova a bohyni vody Tefnut. Ti měli další dvě děti – boha země Geba a bohyni nebe Nút. Jejich potomci, bohové Usíre a Setuch a bohyně Éset a Nethet nám uzavírají počet devíti členů tohoto mocného sdružení. Podle některých pramenů byl z devítky vyloučen Sutech pro vraždu svého bratra Usíra a byl nahrazen měsíčním bohem Thovtem. Někdy se jako desátý do počtu uvádí také vládce světa, Usírův syn a dědic Hór.

Usíris a Éset

Bohy, které známe pod jejich řeckými názvy Osíris a Ísis (mimořádně i slavná opera W.A.Mozarta Kouzelná flétna tyto bohy popisuje jako ztělesnění moudra a spravedlivosti) bychom nejspíše mohli přirovnat k bájnému řeckému Prométheovi. Usíris totiž učinil z tvorů s lidským tělem skutečné lidi. Naučil je pracovat, obdělávat pole, zpracovávat kovy, dal jim oheň a vykonal pro ně ještě mnoho jiných dobrých skutků. Aby lidé nezapomněli, co je naučil, požádal měsíčního boha Thovta – otce moudrosti a učenců, aby lidem daroval písmo. Lidé proto milovali jak boha Usíra, tak i jeho ženu, bohyni Éset, jejich sláva překročila hranice Egypta, o čemž svědčí i jejich řecká jména. Usíris však měl bratra Sutecha, který byl zlý, silný a ukrutný. Záviděl Usírovi lásku lidí a vymýšlel, jak ho zahubit. Jelikož Usíra chránila jeho manželka Éset, uchýlil se ke lsti. Nejprve v noci tajně změřil Usíra a nechal vyrobit přesně na jeho velikost nádhernou truhlu. Pak jej pozval na hostinu, na kterou byli pozvaní i Sutechovi zrádní přátelé. Usíra přemluvil, aby přišel bez své ženy. Když Usíris přišel na hostinu, ukázal Sutech všem hostům truhlu a řekl, že tomu, kdo se do ní přesně vejde, ji daruje. Proto si do ní postupně všichni lehali, nikomu však nebyla. Teprve Usírovi se podařilo do ní přesně ulehnout. V tu chvíli však přiskočili spiklenci, zaklapli víko, velkými hřeby je přibili a zalili roztaveným olovem. Truhlici pak shodili do Nilu, který ji odplavil do moře. V tu chvíli však začal opadávat Nil a slunce prudce žhnulo, takže Éset poznala, že Usíris opustil Nil a začala jej hledat. Truhlu mezitím moře vyplavilo na křovinatý břeh u města Byblu. Křoví ihned poznalo přítomnost Usírova těla a jeho obrovskou životadárnou sílu, takže obrostlo truhlici a větve se spojily v ohromný kmen. Zpráva o tomto zázraku se donesla ke králi země. Ten nechal strom porazit a postavit ve svém paláci. Pověst však dorazila i k bohyni Éset, která se vydala do královského města. Tam ji přijali jako chůvu královského synka. Éset mu každý den kladla prst do úst, takže dítě čerpalo božskou sílu. V noci jej kladla do ohně, aby v něm spálila všechny smrtelné částičky a zaručila mu nesmrtelnost. Sama se proměnila ve vlaštovku a s nářkem obletovala zázračný sloup. Jednou ji však vyrušila královna, která se lekla, když viděla své dítě v plamenech. Výkřikem však zaplašila kouzlo a tím zbavila své dítě nesmrtelnosti. Bohyně Éset se jí pak nechala poznat, poprosila o tu část sloupu, ve které byla truhla s Usírem a vrátila se ke svému synáčkovi Hórovi. Když Éset pochovala Usíra v egyptské zemi, přestaly útrapy, které po celou dobu zemi sužovaly. Z toho poznal Sutech, že je bratrovo tělo zpátky a vydal se hledat jeho hrob. Hledal je za dne, ale dobrý bůh Re mu v tom zabránil. Proto se vydal hledat v noci po čichu. Hrob našel, vyhrabal, Usírovo tělo roztrhal na 14 dílů a rozházel po celé egyptské zemi. Když Éset přišla navštívit hrob svého muže, poznala, co se stalo a začala proto hledat kusy těla. Když se plavila po Nilu kolem krokodýlů na loďce z papyru, žádný z krokodýlů se jí neodvážil ublížit. Proto se v Egyptě věřilo, že kdo si postaví člun z papyru, přepluje řeku plnou krokodýlů bez úhony. Postupně se Éset podařilo najít 13 částí Usírova těla. Poslední díl hodil Sutech do řeky, kde jej sežraly ryby. Tehdy se do věci vložil bůh Anúpev, který zhotovil chybějící díl ze slonové kosti a celé tělo pomazal zázračnými mastmi, takže srostlo. Tím se stal Anúpev učitelem balzamování. Éset postavila mnoho falešných náhrobků, ale tělo pochovala na tajném místě. Když dospěl Hór, Usírův syn, pověděla mu matka o vraždě jeho otce a duch Usírův vystoupil z říše mrtvých, aby vyzkoušel Hórovu sílu a moudrost. Hór mu řekl, že za největší krásu považuje pomstu za otcovu smrt a zvíře, které k tomu potřebuje, je kůň, na kterém bude lépe pronásledovat prchajícího nepřítele. Hór vyzval Sutecha k zápasu, v němž byl Sutech zmrzačen a Hórovi bylo vypíchnuto oko. Nakonec však mladý Hór zvítězil, bůh měsíce Thovt uzdravil zmrzačeného Sutecha a Hórovi dal nové oko. Ten si je však neponechal, protože věděl, že když je vloží otci do úst, vzkřísí jej tím. Hórovo oko byla tím pádem první obětí. Oživlý Usíre však nezůstal dlouho mezi živými. Odkázal vládu svému synovi a sám kraloval v západní říši mrtvých. Sutech byl poražen, však ne zničen. Jeho bezhlavě ničivou povahu poznávali lidé v zemětřeseních, žáru rozpálené oblohy a v jiných přírodních katastrofách. Od té doby ovlivňuje lidské životy zlo i dobro, proti zlu bojují, avšak nikdy nemůže být zničeno úplně.

Amon

Amon, bůh města Vesetu, stvořitel a pán světa, král bohů. Až k takovému vznešenému titulu pomohlo zpočátku bezvýznamnému místnímu bůžkovi ustanovení Théb hlavním městem egyptské Nové říše. Tím se totiž stává místní božstvo nejvýznamnějším bohem celé egyptské říše a vzhledem k tomu, že období Nové říše je nejslavnější období starověkých egyptských dějin, je posléze nejmočnějším egyptským bohem vůbec.

Protože byl mezi významnými bohy služebně nejmladší, bylo potřeba vyřešit jeho vztahy vůči nim. Pro tyto účely byly vymyšleny různé podoby toho boha, takže známe jeho sloučení s bohem slunce Re zpočátku jako Amona-Rea, který se časem změnil v jedinou božskou osobu Amenrea. Později se připojil další bůh ranního slunka Harachtej, čímž vzniknul Amenre-Harachtej. Do třetice všeho dobrého k němu připojili Reova otce Atuma, čímž vznikla trojjediná božská osobnost Amenre-Harachtej-Atum. Podobným procesem procházel i

vývo

j ve vztahu k bohu stvořiteli Ptahovi, kdy Amona rozdělili do několika generací, z nichž první předcházela ještě Ptahovi. Nejznámějším a největším chrámem Amonovým je slavný chrám v Karnaku, který podle slov Champollionových byl stavěn pro lidi vysoké sto stop. O tomto obrovském komplexu se podrobněji zmiňujeme na speciální stránce. Amonovým posvátným zvířetem byl beran, zobrazovaný většinou v podobě beraní sfingy, tj. tělo lva s beraní hlavou. Patřily mu božské a vladařské insignie a navíc dvě dlouhá pštrosí pera na koruně. Až na výjimky bývá zobrazován v lidské podobě, se slunečním kotoučem před pštrosími pery na koruně. Tělo bývá bílé. Výjimečně může být zpodobován s beraní hlavou nebo jenom beraními rohy.

Re

RE byl bůh slunce, nebo také slunce jako takové, pán nebe a stvořitel světa. Od nejstarších dob byl jedním z nejvyšších egyptských bohů, uctíván po celém Egyptě. Zajímavé je, že nebyl jediným bohem slunce, byl však považován za hlavního. Podle egyptských představ bylo slunce jeho tělo. Egyptští vládcové se proto prohlašovali za syny boha Re i za jeho pozemské vtělení. Jeho kult je uctíván (s výjimkou necelých dvaceti let krále Amenhotepa IV. zvaného Achnaton) po celou dobu trvání starověkého Egypta. Jako pán nebe vycházel každé ráno na východě, kde nasedl do svého slunečního člunu, na kterém ho provázeli jeho dvořané, kteří ho chránili před nebezpečím, především před nebeským hadem Apopem, který chtěl převrhnout jeho loď. Na své cestě měnil Re podobu každou hodinu. Jinak se nejčastěji zobrazuje v podobě muže se sokolí hlavou, na níž má sluneční kotouč lemovaný posvátnou kobrou.

Thovt

Bůh moudrosti a učení, zákonů a ustanovení, písma a řeči, lékařství a černokněžnictví, velký bůh nebe, velký bůh podsvětí, ztělesněný v měsíci a uctíván v podobě ibise nebo paviána s měsíčním srpkem. Je vidět, že tento bůh vynikal především svou všestranností, ve které převyšoval i řeckého Herma, se kterým byl Řeky ztotožňován. Vypadá to, že jeho kult vzniká v Dolním Egyptě, neboť tam nalézáme ibise už v prehistorických dobách. Podobu měsíce dostal asi v Oně, kde ho tamní knězi začlenili do své soustavy devatera bohů místo Sutecha a byl povýšen na stříbrné slunce, tedy protějšek boha Re. Jeho význam dále roste, takže v době Nové říše ho známe již jako boha všech znalostí a činností, které jsou výrazem intelektuálních schopností člověka, tedy vynálezce slov a především písma. Z toho se také odvozovala jeho funkce tlumočnicka bohů a jejich posla. Jako vynálezce písma byl písařem bohů a vedl kancelář nejvyššího boha Re. Měl i právo rozhodovat o věcech, kterými se nechtěl zabývat nejvyšší bůh Re. Také se mu připisoval vynález počítání a měření.

Usíris

Bůh mrtvých a vládce podsvětí, zároveň bůh půdy, vody, slunce a vegetace. Král bohů a lidí, pán věčnosti. Asi nejznámější z egyptských bohů pod řeckým jménem Osiris a jeho žena Éset (Isis) . Má jako jediný z egyptských bohů i svůj životopis. Jeho kult patřil v Egyptě k nejstarším a nejrozšířenějším. Podle nejznámější verze byl synem boha země Geba a bohyně nebe Nút. Měl bratra Sutecha a sestry Ésetu a Nethetu. Podle egyptských královských zvyků si za ženu vzal svoji sestru Éset a zplodili spolu syna Hora. Podrobnosti jeho životopisu se zabýváme jinde. Zobrazován bývá nejčastěji v lidské podobě, ale připomíná mumii. Vzhledem k tomu, že má i božský fous, na hlavě korunu a v rukou bičik a berlu, snadno si ho spleteme s faraonem.

Éset

Manželka boha Usíra, matka boha Hora, paní mocných slov, největší z bohů a bohyň. Jako Isis ji zná celý svět. Je to nejdéle uctívaná bohyně, o které svět vůbec ví. Její kult trval 4,5 tisíce let. Egyptané si ji vytvořili jako ideální ženu. Ušlechtilou, krásnou, milující svého manžela a věrnou až za hrob. Stejně jako mateřsky starostlivou o své dítě. Jako nejlidštější ze všech bohyň byla i nejvyšší bohyní. Stejně jako její manžel Usíris má i ona svůj životopis. Je to jediný prokádaný božský pár v Egyptě. Podrobně se jejím životem zabýváme rovněž na jiném místě našich stránek. Zobrazována bývá jako krásná štíhlá žena, která má na hlavě jednoduchý šátek stáhnutý stuhou, nad níž je stylizovaný královský trůn. Jiná ozdoba hlavy je čapka v podobě supice a koruna ze vztyčených hlav posvátných kober. Někdy mívá na hlavě též kravské rohy a sluneční kotouč, který vyjadřuje, že je dcerou boha Re.

Nút

Bohyně nebe a samo nebe, rodička bohů a paní západu zosobňovala nebeskou klenbu stejně jako její manžel Geb zosobňoval zem. Zpočátku byla jednou z hlavních bohyní, ale časem poklesla až na úroveň bohů třetí generace. Zobrazována bývá jako krásná žena.

Sutech

Bůh pouště, bouřek a moře. Bratr a vrah boha Usíra. Uctívání boha Sutecha mělo velmi zajímavý vývoj. Tak jak je známé z bájí o Usírovi a Hórovi, jej zná až poslední období egyptské historie. I když to nikdy nebyl bůh sympatický, nebylo to s ním zpočátku až tak zlé. V průběhu druhé dynastie se na krátké období dokonce stává hlavním bohem. Jeho hlavními atributy totiž vždy byly síla a moc. Dokonce ještě král Ramesse II., vrcholný panovník Nové říše se označuje za silného jako Sutech. Svým původem je to bůh hornoegyptský, ale velice rychle se dostal do devatera bohů uctívaného v Oně. Jako syn bohyně nebes Nút a boha země Geba si - jak bylo v Egyptě dobrým zvykem – vzal za ženu svoji sestru Nebthet. Tu však neustále urážel a dokonce ji obvinil z neplodnosti. Aby toto nařčení vyvrátila, zplodila syna se svým druhým bratrem Usírem. Tímto synem byl pozdější bůh mumifikace Anup. Toto asi bylo jedním z hlavních semen sváru mezi oběma bratry, který vyvrcholil Sutechovou vraždou Usíra. Sutech se ujal moci, avšak Éset porodila Usírovi syna Hóra a úspěšně ho vychovala. Hór se dožadoval navrácení moci, avšak Re jeho nárok neuznal, protože se bál Sutechovy síly. Reovo rozhodnutí pohoršilo většinu bohů a především Hórova matka Éset dokázala vyvolat nové rozhodnutí, kdy byla Hórovi předána moc. Sutech však nebyl potrestán a navíc mu byl zdvojnásoben majetek. S tím se ale Sutech odmítl smířit a tak nakonec rozhodl přímý boj, který rozhodně nebyl veden v rukavičkách. V tomto boji však Sutech podlehl.

Zobrazován bývá Sutech jako štíhlý muž v bederní roušce s rukama ve výhružném nebo přímo bojovném držení. Místo lidské hlavy má hlavu svého nejoblíbenějšího posvátného zvířete, které však dodnes nebylo pojmenováno. Jedná se o jakýsi hybrid mezi velbloudem, žirafou a ještě několika dalšími zvířaty.

Hór

Bůh v podobě sokola anebo muže se sokolí hlavou. Bůh slunce, nebe a světla, dědic pozemského panství boha Usíra a božský vládce Egypta. Kult tohoto boha je velmi zajímavý. Předpokládá se, že bylo Hóru více, my se však budeme zabývat podobou nejznámější, a sice podobou vládce Egypta. Kult boha Hóra byl nejspíš prvním celoegyptským božským kultem. Kde jeho kult vznikl, není zcela jisté. Jeho stopy nalezneme jak v Horním, tak v Dolním Egyptě. Vzhledem k tomu, že egyptští panovníci se prohlašovali za jeho nástupce, jejich první jméno bylo vždy Hórovo jméno. Podle různých pramenů měl Hór také různé rodiče, mimo jiné i boha slunce Atumna, ale uvádí se také vznik samozrozením. Nejčastěji však bývají za jeho rodiče považováni božští sourozenci Usíris a Éset. Jako mladý se bůh Hór hlásil o dědictví vlády nad světem po svém

zavražděném otci Usírovi, soud však po několika různých verdiktech rozhodl, že se vlády ujme vítěz přímého souboje mezi vrahem Usíra a dosavadním vládcem Sutechem na straně jedné a Hórem na straně druhé. Hór v tomto boji zvítězil a tím se stal vládcem Egypta. Hórovi čtyři synové Hapi s hlavou opice, Duamutef s hlavou šakala, Imset s hlavou muže a Kebehsenuf s hlavou sokola byli bohové čtyř světových stran a ochránci tělesných pozůstatků zemřelých. Hór bývá zobrazován jako muž se sokolí hlavou nebo přímo jako sokol.

Památky

Egypt je země na památky velice bohatá.

Pojedeme-li po Nilu od egyptských hranic na sever, můžeme se neustále nechávat okouzlovat novými a novými chrámy, sfingami, pyramidami

Naše stránky se teprve rozjíždějí. Proto jsme zatím vybrali

pouze nejnavštěvovanější památky. Samozřejmě budeme jejich počet průběžně rozšiřovat. Zatím jsou rozděleny do tří oblastí - okolí Káhiry (Gíza, Sakkara a Memfis), okolí Luxoru (starověké Théby neboli Veset) a jižní hranice Egypta (Asuán, Abú Simbel ...). S rozšiřováním stránek budeme samozřejmě rozšiřovat i počet oblastí.

Pyramidy

Chufefova pyramida

Rachefova pyramida

Mykerinova pyramida

Sfinga

Tři velké jehly se sfingou v popředí jsou snad nejčastěji používaným symbolem Egypta. Udivující je, že vznikly již v raném počátku egyptské civilizace a státnost, za vlády 4. dynastie. Tyto tři velké pyramidy v Gíze jsou sice nejznámější, avšak v žádném případě jediné. Po celém Egyptě je rozesteto množství méně známých, ale ne méně cenných pyramid. Že tyto monumentální stavby byly postaveny proto, aby chránily věčný spánek faraónů, ví dnes každé malé dítě. Již pět tisíciletí zaměstnávají mysl architektů, matematiků, archeologů, stavitelů, ale i vyznavačů méně exaktních směrů.

Doprava

Vzhledem k tomu, že Giza leží coby malé dítě kamenem dohodu od Káhiry, nejjednodušší doprava je jakkoliv z Káhiry. Můžete jet autobusem, taxikem, minibusem.

Chufevova pyramida

Je známá pod jménem vládce, který ji nechal postavit, faraóna Chufeva, řecky Cheopse. Je to největší dodnes stojící pyramida a na dlouhá tisíciletí největší dílo lidských rukou vůbec. Do roku 1880 byla nejvyšší stavbou na světě, pak ji překonaly věže dómu v Kolíně nad Rýnem a v roce 1889 Eiffelova věž. Se čtvercovou základnou o straně 230 metrů a původní výškou 146 m si naše představivost asi těžko poradí. Fotbalovým fanouškům přiblížíme lépe její velikost, když řekneme, že na její základnu by se vešlo deset fotbalových hřišť. Pokud bychom

postavili na sebe dvě petřínské rozhledny a na ně přidali dvoupatrový dům, máme téměř výšku tohoto kolosu vážícího necelých 8 milionů tun a obsahujícího 2,5 milionu kvádrů otesaných s takovou přesností, že mezery mezi bloky nebyly širší než půl milimetru. V praxi to znamená, že mezi kvádry nezastrčíte ani žiletku. Původně byla obložena deskami z leštěné žuly, která byla později bohužel použita na stavbu turecké mešity. Pyramidu stihnul v podstatě stejný osud, jako všechny ostatní velké stavby: po staletí sloužila jako zdroj stavebního materiálu pro zájemce z celého okolí.

Doprava

Vzhledem k tomu, že Giza leží coby malé dítě kamenem dohodu od Káhiry, nejjednodušší doprava je jakkoliv z Káhiry. Můžete jet autobusem, taxikem, minibusem.

Rachefova pyramida

Známe ji též pod názvem Chefrenova pyramida. Po vzoru svého otce Chufeva si nechává stavět svoji hrobku i faraón Rachef. Tato pyramida, která je o deset metrů nižší, než byla

původní výšky a Chufevovy pyramidě o metr nižší než

je dnes, působí daleko vyšším dojmem, protože je postavená na místě výše postaveném. Obě jsou však téměř stejně velké. Rozdíl deseti metrů výšky a dvaceti metrů v jedné straně základny (Rachefova má základnu 210 x 210 m) už na výsledném monumentálním dojmu nic nebere. Jako jediná si zachovala s výjimkou vrcholového jehlanu původní vápencové obložení na svém vrcholu. Vstup do této pyramidy se nachází v její severní stěně a vede do pasáže přes chodbu do pohřební komory, ve které dodnes leží Rachefův žulový sarkofág.

Doprava

Vzhledem k tomu, že Giza leží coby malé dítě kamenem dohodu od Káhiry, nejjednodušší doprava je jakkoliv z Káhiry. Můžete jet autobusem, taxikem, minibusem.

Mykerinova pyramida

Ze tří gízských velkých pyramid je tato nejmenší a také nejméně známá. Stojí poněkud stranou a svojí výškou 66 m působí jako děťátko dvou velkých rodičů. Tento drobeček má však výšku petřínské rozhledny a zabírá plochu dvou fotbalových hřišť. Handicap rozměru moudře vyvážil její stavitel efektním řešením: Základna byla z červené asuánské žuly, prostřední část z bílého turského vápence a špička opět červená. O svoji barevnou krásu přišla v 16. století, kdy obložení odvezli mameluci na jinou stavbu.

Doprava

Vzhledem k tomu, že Giza leží coby malé dítě kamenem dohodilo od Káhiry, nejjednodušší doprava je jakkoliv z Káhiry. Můžete jet autobusem, taxikem, minibusem.

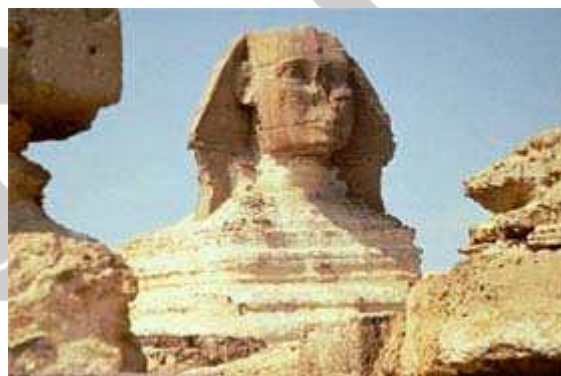

Sfinga

Název Sfinga pochází z řečtiny, která jej však převzala z egyptského slovního spojení šepses anch, jenž znamená živý obraz. My si však pod tímto pojmem okamžitě vybavíme známou velkou sfingu, která hlídá pohřebiště v Gíze.

Tento 60 m dlouhý 20 m vysoký kolos byl vytesán do vápencového pahorku, ležícího před východní stranou Rachefovny pyramidy. Předpokládá se, že její tvář je ve skutečnosti podobiznou samotného faraóna Rachefa. Tento nejnižší prvek gízského panoramatu je zajímavý i tím, že jej

některé generace Egyptanů vůbec neznají. Dokonce ani Hérodótos se o něm ve svých spisech nezmiňuje. Důvod je prostý: sfinga bývala velmi často skryta pod nánosem písku. Již tisíc let po jejím vytvoření jsou zachovány první doklady o jejím vyproštění z písku faraónem Thutmosem IV., stejně tak jako o dvě stě let později Ramessem II.

Doprava

Vzhledem k tomu, že Giza leží coby malé dítě kamenem dohodilo od Káhiry, nejjednodušší doprava je jakkoliv z Káhiry. Můžete jet autobusem, taxikem, minibusem.

Džóserova pyramida

Když kolem roku 2650 př.Kr. faraón Džóser požádal svého stavitele Imhotepa, aby mu postavil mastabový hrob, netušil, že vstoupí do dějin jako zakladatel pyramidových hrobů. Imhotep totiž postavil velkou mastabu a na ni pět dalších, postupně se zmenšujících. Je to největší pyramida v Sakkáře, je 60 m vysoká se základnou 124 x 107 m a je součástí celého komplexu budov a prostor, které byly postaveny za účelem složitých posmrtných rituálů.

Doprava

Vzhledem k tomu, že vzdálenost mezi Sakkarou a Káhirou není velká, je logickým nástupním místem pro tuto oblast právě Káhira. Vzdálenost je však už větší, než je z Káhiry do Gízy, proto už se navýplátí taxi a je rozumné se na místo dopravit minibusem nebo autobusem.

Sakkara

Laik si pod tímto jménem vzpomene na stupňovitou pyramidu faraóna Džósera, odborník ví, že Sakkára je jedno z největších a historicky nejdéle používaných pohřebišť na světě, neboť zde byli pohřbíváni lidé nejméně 3 000 let. Leží blízko Memfisu, které bylo hlavním městem sjednoceného Egypta. Proto je dnes jedním z největších a nejstarších nalezišť. Najdeme zde asi 15 pyramid nejdůležitějších králů té doby, i mastabové soukromé hroby staroegyptských šlechticů. Mastabové hroby mají pro archeology velikou cenu především díky své výzdobě. Na rozdíl od královských hrobů, jejichž výzdoba je určena požadavkem vznešenosti a najdeme tam především bohy a krále, v mastabových hrobech vidíme výjevy z běžného života tehdejších lidí, obrazy ze života rolníků, lovců, náboženské rituály. Mezi významné mastaby můžeme počítat Hotepovu ve které je znázorněn Hotep ve společnosti hudebníků a Mererrukovu, která je jedna z nejlépe zachovalých mastab ze 6. dynastie. Obsahuje 33 místností plných maleb s výjevy lovu a rybolovu rozmístěných téměř po celé dostupné ploše.

Výzdoba mastaby Ti je považována za nejkrásnější příklady umělecké dovednosti Staré říše. Vidíme zde muže a ženy při různých činnostech, jako je stavba lodí, sběr úrody apod.

Doprava

Vzhledem k tomu, že vzdálenost mezi Sakkarou a Káhirou není velká, je logickým nástupním místem pro tuto oblast právě Káhira. Vzdálenost je však už větší, než je z Káhiry do Gízy, proto už se navýplátí taxi a je rozumné se na místo dopravit minibusem nebo autobusem.

Stupňovité pyramidy

Období Staré říše bývá též nazýváno obdobím stavitelů pyramid. Nejstarší měly stupňovitý tvar, který vzniknul navršením několika mastab nad sebou. Tento tvar symbolizoval schodiště, po kterém stoupá faraónova duše do nebes. V této době se však bohužel používal materiál a technologie, které špatně odolávali působení času, takže tyto pyramidy nejsou tak dobře zachovalé, jako jejich mladší sestry.

Doprava

Vzhledem k tomu, že vzdálenost mezi Sakkarou a Káhirou není velká, je logickým nástupním místem pro tuto oblast právě Káhira. Vzdálenost je však už větší, než je z Káhiry do Gízy, proto už se navyplatí taxi a je rozumné se na místo dopravit minibusem nebo autobusem.

Venisova pyramida

Na první pohled nenápadná pyramida krále Venise je svým významem naprosto jedinečná. Poprvé se v takovéto stavbě objevují nápisy v pohřebních komorách. Říká se jim Texty pyramid a jde vlastně o různé náboženské a magické formule, které pomáhaly zemřelému panovníkovi přemoci všechny překážky a úspěšně dospět do záhrobí. Tyto texty se časem vyvíjejí a jejich vrcholnou podobu známe jako Texty rakví a Knihu mrtvých.

Doprava

Vzhledem k tomu, že vzdálenost mezi Sakkarou a Káhirou není velká, je logickým nástupním místem pro tuto oblast právě Káhira. Vzdálenost je však už větší, než je z Káhiry do Gízy, proto už se navyplatí taxi a je rozumné se na místo dopravit minibusem nebo autobusem.

Memfis

První hlavní město sjednocené říše se symbolicky nachází na hranici mezi Horním a Dolním Egyptem. Na vrcholu své slávy to byla skutečně důstojná metropole království, avšak dodnes se nám z ní zachoval jenom její zlomek. Většina města odpočívá pod půdou, kterou obdělávají feláhové, ale uprostřed

malé vesničky Mit Rahína mezi palmami můžeme vidět torzo Ptahova chrámu. K Memfisu samozřejmě patří i pohřebiště v Sakkáře. Z památek, které můžeme obdivovat ještě dnes, bychom rádi upozornili především na alabastrovou sfingu 8 m dlouhou a 4 m vysokou, pocházející pravděpodobně z doby Ramesse II. a obrovskou sochu tohoto panovníka, kterou můžeme nalézt v místním malém archeologickém muzeu. Mimořádně, pouze díky její velikosti a dopravním možnostem v první čtvrtině 19. století můžeme děkovat za to, že zde stále leží. Byla totiž darována Britskému muzeu, ale Angličané se báli komplikací při převozu a sochu nechali na jejím původním místě.

Doprava

Vzhledem k tomu, že vzdálenost mezi Memfitem a Káhirou není velká, je logickým nástupním místem pro tuto oblast právě Káhira. Proto je rozumné se na místo dopravit minibusem nebo autobusem. Použití taxi je otázkou pouze Vašeho umu smlouváčiho. Umíte-li dobře smlouvat, ještě to může být zvládnutelné. V opačném případě raději na tento dopravní prostředek zapomeňte.

Chrám v Luxoru

Tento chrám je rovněž zasvěcen bohu Amonovi a najdeme jej v jižní části Théb, zatímco Karnak je v jejich severní části. Oba tyto komplexy byly spojeny Alejí sfing, která vznikla v Pozdním období. Do chrámu se vstupuje jedním z nejpůsobivějších vchodů v Egyptě. Pylon byl vyzdoben motivem bitvy u Kadeše, kde vojska faraóna Ramesse II. „remizovala“ s chetitskou armádou. Přes nerozhodný výsledek bitvy byl tento závěr důležitý, protože dvě velmoci tehdy uzavřely mírovou smlouvu a mohly se věnovat bohubilbějším činnostem – například stavbě chrámů. Před pylonem stojí několik obřích soch Ramesse II. a jeden ze dvou obelisků z červené žuly. Druhý je od roku 1883 v Paříži. Chrám má dvě nádvoří spojená úzkou a bohatě zdobenou kolonádou. Uvnitř je síň, jejíž stěny vyprávějí příběh zrození Amenhotepa III. Další část chrámu sloužila od roku 300 n.l. jako svatyně římských císařů a o tisíc let později byla na nádvoří Ramesse II. postavena mešita, ve které se muslimští věřící dodnes modlí. Jinak byl chrám zčásti zavátý pískem a částečně poskytoval přístřeší vesničanům. V roce 1885 začal francouzský archeolog G. Maspero odborné práce v této lokalitě a v roce 1990 při běžných statických zkouškách byly objeveny unikátní sochy, které dnes můžeme obdivovat v muzeu v Luxoru.

Doprava

Do Luxoru se můžeme dostat po souši, po vodě i vzduchem. Nejlevnější doprava je nočním vlakem z Káhiry, nejrychlejší (a nejdražší) je letadlo. Ale nejkrásnější je kompromis v ceně - po Nilu můžete do Luxoru doplout. I když nejčastější postup bývá opačný - z Luxoru plujete na sever do Káhiry.

Luxor

Luxor. Karnak. Veset. Théby. Čtyři názvy označující asi nejvýznamnější místo starověkého Egypta. Původní název byl Veset, ze začátku malé bezvýznamné městečko na Nilu. V roce 1550 př. Kr. se stalo základnou pro osvobozující boj Egyptanů proti Hyksósům. Po vítězné válce se stalo důležitým náboženským a správním střediskem, hlavním městem nové sjednocené říše a jeho sláva se šířila po celém tehdy známém světě. Město se rychle rozrůstalo podle jednoznačných pravidel: východní břeh Nilu patřil živým, západní sloužil jako pohřebiště. Nad ním se tyčila hora Vrchol. Egyptané věřili, že je to vstupní brána do říše mrtvých, a tak v její blízkosti pochovávali své zemřelé. Na závěr úvodního textu bychom asi měli objasnit původ zbylých tří jmen zmíněných v úvodu a doplnit názvy míst, která jsou součástí této lokality.

Název Théby je řecký, zatímco Luxor pochází z arabského slova el-Uxur, což znamená ležení nebo opevnění související s vojenskými tábory z římské doby. Karnak je název slavného kláštera ve Vesetu.

V této oblasti se nalézají slavná místa jako Údolí králů, kde jsou hroby mnoha slavných panovníků, Údolí královen s hroby královen a velice zajímavá Der el-Medína, vesnice řemeslníků z období Nové říše.

Ještě malá technická poznámka: v následujícím textu se budeme držet nejobvyklejších názvů jednotlivých památek.

Doprava

Do Luxoru se můžeme dostat po souši, po vodě i vzduchem. Nejlevnější doprava je nočním vlakem z Káhiry, nejrychlejší (a nejdražší je letadlo. Ale nejkrásnější je kompromis v ceně - po Nilu můžete do Luxoru doplnout. I když nejčastější postup bývá opačný - z Luxoru plujete na sever do Káhiry.

Údolí králů

Asi neznámější pohřebiště egyptských králů leží nedaleko Théb v tzv. Údolí králů. Toto velmi špatně přístupné místo se stalo ideálním místem posledního odpočinku faraónů 18. až 20. dynastie. Pravděpodobně to byl Ahmose, první panovník 18. dynastie, který tuto tradici založil a poslední hrob patří byl Ramessovi XI. Zajímavé je, že ani Ahmosova hrobka, ani hrobka jeho syna Amenhotepa I. nebyla nalezena. Prvním faraónem, o němž můžeme s určitostí říct, že zde byl pochován, byl Thutmose I. Nejvýznamnějším zase Ramesse II. a neznámějším Tutanchamon, jemuž k nepředstavitelné slávě pomohlo pouze objevení jeho hrobky.

Doprava

Do Luxoru se můžeme dostat po souši, po vodě i vzduchem. Nejlevnější doprava je nočním vlakem z Káhiry, nejrychlejší (a nejdražší je letadlo. Ale nejkrásnější je kompromis v ceně - po Nilu můžete do Luxoru doplnout. I když nejčastější postup bývá opačný - z Luxoru plujete na sever do Káhiry.

Tutanchámonova hrobka

Faraón Tutanchamon, s největší pravděpodobností syn náboženského reformátora Achnatona a jedné z jeho vedlejších manželek, neměl čas vyniknout jako vládce. Na trůn nastoupil jako sedmiletý a zemřel asi na následky zranění hlavy (nevylučuje se ani vražda) o deset let později. Řízením osudu však právě králova předčasná smrt zajistila jeho současnou slávu. Jeho hrob v údolí králů v době úmrtí ještě nebyl dokončen, a proto byl narychlo pochován do malé hrobky, do které bylo nashromážděno velké množství vzácných předmětů. Pravděpodobně brzy po pohřbu došlo ke dvěma neúspěšným pokusům o vyloupení hrobky, takže byl hrob znovu zapečetěn a faraónovi podruhé přálo štěstí. Sesuv půdy dokonale zakryl vchod do hrobky. Co nedokázal sesuv půdy, dokázaly lidské ruce, které zde vytvořily odpadiště při budování nedaleké hrobky Ramesse VI. Tím se na více než 3 200 let hrobka ztratila světu. V roce 1917 však v Údolí králů zahájil vykopávky anglický archeolog Howard Carter. Po pěti letech bezvýsledné práce už téměř ukončil práce, když objevil do skály vytesaný stupeň a vzápětí schodiště vedoucí k zapečetěnému vchodu do hrobky. Lord Carnarvon, který celý výzkum financoval, se při této zprávě rozjel do Egypta, aby se osobně zúčastnil rozlomení pečeti. To, co se objevilo za dveřmi, předčilo fantazie i největších optimistů. Dnes můžeme jen litovat, že tou dobou ještě neexistovala barevná fotografie, takže všechny dokumenty z otvírání hrobky jsou černobílé. Uvedme pro uilustraci jenom několik základních údajů. Pohřební komora obsahovala čtyři velké pozlacené schránky. Poslední ze tří rakví je zhotovena z necelých 1 140 kg čistého zlata. Vystěhování hrobky trvalo od 27. 12. 1922 až do listopadu 1930.

Doprava

Do Luxoru se můžeme dostat po souši, po vodě i vzduchem. Nejlevnější doprava je nočním vlakem z Káhiry, nejrychlejší (a nejdražší je letadlo. Ale nejkrásnější je kompromis v ceně - po Nilu můžete do Luxoru doplout. I když nejčastější postup bývá opačný - z Luxoru plujete na sever do Káhiry.

Chrám v Edfú

Za časů Staré říše bylo Edfú opevněné město. Nejvýznamnější památka, která se však dodnes zachovala, je chrám boha Hora. K němu zřejmě ještě patřil celý komplex budov, které jsou dnes pod normální zástavbou. Mimořádně nádherné je sloupová síň, které má napodobovat papyrovou houštinu v bažinách. Bohatě zdobené sloupy jsou bohužel na mnoha místech poškozeny z dob raného křesťanství. Stěny chrámu jsou pokryty obrovským množstvím textů, které nám poskytují jedinečné informace o tehdejší době. Vedle velkého vchodu do pronaa stojí proslulá socha boha Hora v sokolí podobě. Na hlavě má dvojitou korunu Horního a Dolního Egypta.

Doprava

Do Luxoru se můžeme dostat po souši, po vodě i vzduchem. Nejlevnější doprava je nočním vlakem z Káhiry, nejrychlejší

(a nejdražší je letadlo. Ale najkrásnejší je kompromis v ceně - po Nilu môžete do Luxoru doplout. I když nejčastější postup bývá opačný - z Luxoru plujete na sever do Káhiry. Edfú pak leží o něco jižněji přímo na Nilu.

